

Copyright (c) 2025 Yevhenii Asmakovskyi

Ця робота ліцензується відповідно до [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) / This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Євгеній Асмаковський

СИНТАКСОНОМІЯ ЗАПЛАВНИХ ЛІСІВ БАСЕЙНУ РІЧКИ СНОВ

Yevhenii Asmakovskyi

THE SYNTAXONOMY OF FLOODPLAIN FORESTS
OF THE SNOV RIVER BASIN

АНОТАЦІЯ

Мета роботи. Встановити синтаксономічні одиниці угруповань заплавних лісів басейну річки Снов.

Методологія. Стаття містить систематизовані та узагальнені результати вивчення синтаксономічного складу угруповань заплавних лісів басейну річки Снов в основі польових досліджень 2019–2024 року за результатом яких складено 61 геоботанічний опис. Класифікацію рослинних угруповань здійснено за принципами флористичної класифікації рослинності Браун – Бланке.

Наукова новизна. Встановлено сучасний синтаксономічний склад вільхових та вербово-тополевих заплавних лісів басейну річки Снов.

Висновки. Розподіл лісової рослинності в межах території досліджень визначається переважно едафічними та гідрологічними чинниками, які обумовлюють формування угруповань заплавних лісів території досліджень. Лісова рослинність заплавних лісів басейну річки Снов представлена 2 класами, 2 порядками, 2 союзами та 10 асоціаціями відповідно, а саме: класом *Salicetea purpureae* Moor 1958 який представлений порядком *Salicetalia purpureae* Moor 1958, союзу *Salicion albae* Soó 1951, який включає чотири асоціації *Salicetum albae* Issler 1926, *Poa nemoralis-Salicetum albae* Shevchyk et Solomakha 1996, *Salici-Populetum* (Tx. 1931) Meijer-Drees 1936, *Populetum nigro-albae* Slavnić 1952 та класом *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et Tx. ex Westhoff et al. 1946, який представлений порядком *Alnetalia glutinosae* Tx. 1937, союзу *Alnion glutinosae* Malcuit 1929 та включає шість асоціацій *Ribo nigri-Alnetum* Solińska-Górnicka (1975) 1987, *Carici acutiformis-Alnetum* Scamoni 1935, *Carici elongatae-Alnetum* Schwicklerath 1933, *Angelico sylvestri-Alnetum* Borhidi 1966, *Urtico dioicae-Alnetum glutinosae* (Scamoni 1935) Fukarek 1961, *Carici elatae-Alnetum glutinosae* Franz 1990. Досліджувана заплавна лісова рослинність відноситься до лісових біотопів Д1.6. Синсозологічний статус мають асоціації *Salicetum albae*, *Salici-Populetum*, *Populetum nigro-albae* класу *Salicetea purpureae* та охороняються за Директивою Ради Європи 92/43/ЄЕС. Угрупування з класу *Alnetea glutinosae* охоронного статусу не мають, проте асоціації *Carici elongatae-Alnetum* потребують охорони. Раритетна компонента флористичного ядра асоціацій представлена трьома видами, серед них *Equisetum hyemale* L., *Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn, *Hottonia palustris* L., які мають регіонально рідкісний статус охорони в Чернігівській області.

Ключові слова: лісова рослинність, синтаксономія, Чернігівське та Новгород-Сіверське Полісся, басейн річки Снов

ABSTRACT

Purpose of the work. To establish syntaxonomic units of groups of floodplain forests of the Snov river basin.

Methodology. The article contains the systematized and generalized results of the study of the syntaxonomic composition of the groups of floodplain forests of the Snov River basin as a basis for field research in 2019–2024, as a result of which 61 geobotanical descriptions. The classification of forest vegetation was carried out according to the principles of the Braun – Blanquet floristic classification of vegetation.

Scientific novelty. The modern syntaxonomic structure of alder and willow-poplar floodplain forests of the Snov River basin has been established.

Conclusions. The distribution of forest vegetation within the study area is determined mainly by edaphic and hydrological factors, which determine the formation of the floodplain forest grouping of the study area. The forest vegetation of the floodplain forests of the Snov River basin is represented by 2 classes, 2 orders, 2 unions and

10 associations, respectively, namely: the class *Salicetea purpureae* Moor 1958, which is represented by the order *Salicetalia purpureae* Moor 1958, the union *Salicion albae* Soó 1951, which includes four associations *Salicetum albae* Issler 1926, *Poo nemoralis-Salicetum albae* Shevchyk et Solomakha 1996, *Salici-Populetum* (Tx. 1931) Meijer-Drees 1936, *Populetum nigro-albae* Slavnić 1952 and the class *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et. Tx. ex Westhoff et al. 1946, which is represented by the order *Alnetalia glutinosae* Tx. 1937, the union *Alnion glutinosae* Malcuit 1929 and includes six associations *Ribo nigri-Alnetum* Solińska-Górnicka (1975) 1987, *Carici acutiformis-Alnetum* Scamoni 1935, *Carici elongatae-Alnetum* Schwickerath 1933, *Angelico sylvestri-Alnetum* Borhidi 1966, *Urtico dioicae-Alnetum glutinosae* (Scamoni 1935) Fukarek 1961, *Carici elatae-Alnetum glutinosae* Franz 1990. The studied floodplain forest vegetation belongs to forest biotopes D1.6. The associations *Salicetum albae*, *Salici-Populetum*, *Populetum nigro-albae* of the *Salicetea purpureae* class have synzozological status and are protected under the European Council Directive 92/43/EEC. The groups of the *Alnetea glutinosae* class do not have a protected status, but the *Carici elongatae-Alnetum* associations require protection. The rare component of the floristic core of the associations is represented by three species, among them *Equisetum hyemale* L., *Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn, *Hottonia palustris* L., which have a regionally rare status in the Chernihiv region.

Key words: forest vegetation, syntaxonomy, Chernihiv and Novhorod-Siversk Polesie, Snov river basin

Постановка проблеми

Лісистість лівобережнополіських заплав становить близько 7 %, яку формують заплавні лісові екосистеми, які є рідкісними біотопами існування флори та фауни зі своїми специфічними лісорослинними умовами та біоценозами (Karpenko, 2010). Ці екосистеми дуже вразливі, на які негативно впливає господарське освоєння прибережних зон та кліматичні особливості регіону. Заплавні лісові екосистеми потребують спеціальних підходів до менеджменту тому, що рекреаційне навантаження на них перевищує гранично допустимі норми, в результаті яких змінюється структура заплавного ландшафту та поширення інвазійних видів (WWF Ukraine, 2025).

Заплавні ліси зростають в умовах щорічного затоплення під час весняних повеней. На формування цих лісів впливають гідроекологічні процеси річки (різні руслові та алювіальні процеси). Природне призначення заплавних лісів – регулювання паводків та очищення води, зокрема вони підтримують рівень ґрунтових вод, впливають на випаровування, закріплюють береги.

В історичній ретроспективі заплавна лісова рослинність регіону висвітлена у працях ряду науковців, серед них: Т. Л. Андрієнко, О. В. Лукаш, Ю. О. Карпенко, О. І. Яковенко (Andrienko, 2006; Lukash, 2012; Karpenko 2010, 2012; Karpenko & Asmakovskyi, 2024; Yakovenko, 2023, 2024), які присвячені вивченню флористичних та ценотичних особливостей угруповань заплавних лісів, геоінформаційних систем, як інструменту аналізу деревної лісової рослинності (в тому числі – заплавної), об'єктів природно-заповідного фонду, до якого включені ці

угруповання та як окремих елементів екологічної мережі. Загалом лісова заплавна рослинність регіону досліджень вивчена спорадично, а тому її подальше вивчення є важливим елементом для розуміння участі її в процесах гідроекологічного розвитку річкового басейну, формування ефективної системи охорони та їх місця в екомережі регіону.

Матеріали та методи дослідження

Стаття містить систематизовані та узагальнені результати вивчення синтаксономічного складу заплавних лісів басейну річки Снов на основі польових досліджень 2019 - 2024 року, за результатами яких було складено 61 геоботанічний опис. Маршрути досліджень попередньо формувалися за допомогою додатку Google Maps в опції «Супутник». Під час геоботанічних досліджень застосовували маршрутні та напів-стаціонарні методи (Yakubenko et al., 2018).

Прив'язка до квартальної сітки лісництв здійснювалась за допомогою лісотаксаційних мап лісових господарств філій ДП «Ліси України» 2011 року лісовпорядкування (масштаб 1:25000). Класифікацію рослинних угруповань здійснено за принципами флористичної класифікації рослинності Браун-Бланке. Визначали проективне покриття ярусів рослинного угруповання та кожного виду. Діапазони проективного покриття переведено у наступну бальну шкалу: + – до 1 %, 1 – 1–5 %, 2 – 6–15 %, 3 – 16–25 %, 4 – 26–50 %, 5 > 50 %. (Yakovenko, 2024). Для визначення синтаксономічних одиниць було використано «Продромус рослинності України» (Dubyna et al., 2019). Актуальні назви таксонів судин-

них рослин наведені за World Flora Online (WFO, 2025).

Результати та їх обговорення

Басейн річки Снов розташований на півночі Чернігівської області та займає площу в 5380 км² (рис. 1). Його територія має добре розвинену гідрологічну систему

водних об'єктів. Довжина річки в межах України становить близько 200 км. Русло розгалужене, дуже звивисте, яке утворює піщані пляжі, плесові ділянки, які переважають над перекатами. До лівої та правої притоки річки входять 14 малих річок, серед яких найбільшою є р. Ревна довжиною 81 км та площею водозбору 1660 км² (Karpenko & Asmakovsky, 2024).

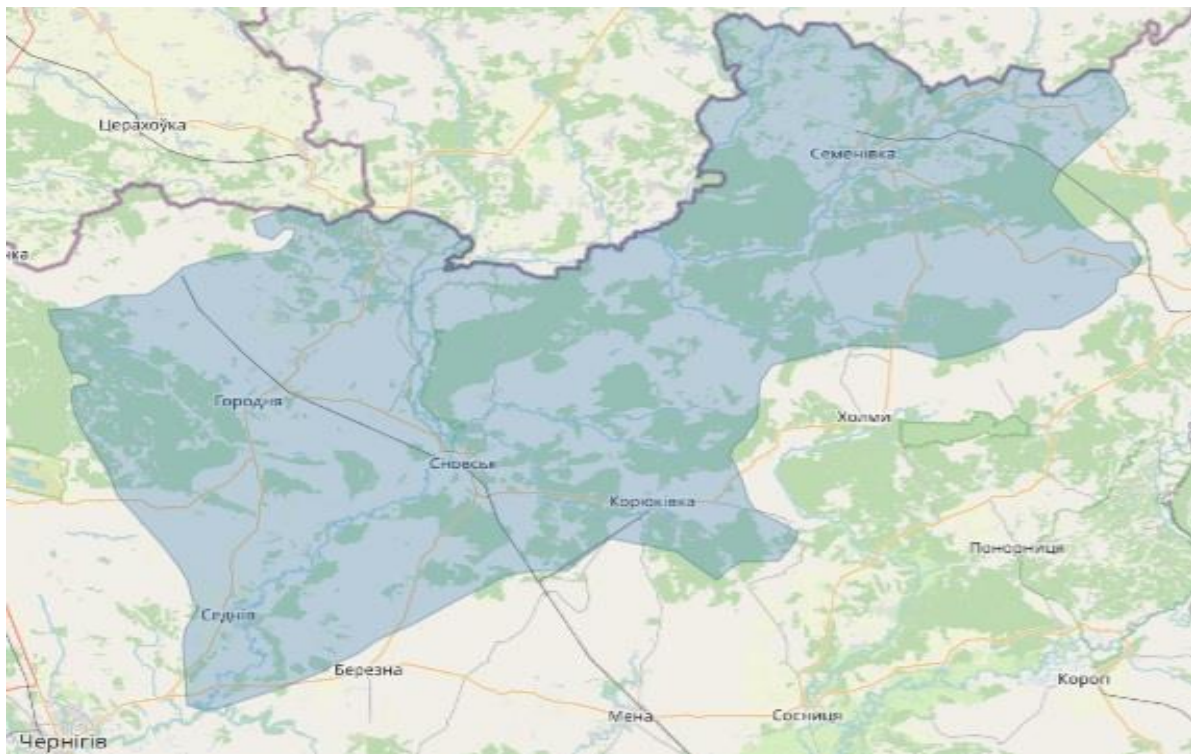

Рис. 1. Картоschema басейну річки Снов (QGIS)

Розгалужена гідрологічна мережа цього регіону визначає структурованість та мозаїчність рельєфу, у тому числі й заплави. Територія досліджень згідно фізико-географічного районування відноситься до фізико-географічної області – Чернігівського та Новгород-Сіверського Полісся, що лежать у межах Дніпровсько-Донецької западини, а згідно Геоботанічного районування в Європейській широколистяно-лісовій області Східноєвропейської провінції хвойно-широколистяних та широколистяних лісів Лівобережнополіського округу дубово-соснових, дубових, соснових лісів, заплавних луків і евтрофних боліт (Rudenko, 2007).

Лісові території належать до 5 лісових господарств, що розподілені по 25 філіям лісництва ДП «Ліси України», а також лісового фонду, що входить до 5 лісництв КП

«Чернігівоблагроліс» в межах Чернігівського, Корюківського та Новгород-Сіверського районів.

Розподіл лісової рослинності в межах території досліджень визначається переважно едафічними та гідрологічними чинниками, які обумовлюють формування угруповання заплавних лісів території досліджень (Lukash, 2008).

Лісова рослинність заплавних лісів басейну річки Снов представлена 2 класами, 2 порядками, 2 союзами та 10 асоціаціями відповідно (Dubyna et al., 2019). Нижче представлено класифікаційно схему угруповань заплавних лісів басейну річки Снов за Браун-Бланке, яка виглядає наступним чином:

Клас *Salicetea purpureae* Moor 1958

Порядок *Salicetalia purpureae* Moor 1958

Союз *Salicion albae* Soó 1951,
Асоціація *Salicetum albae* Issler 1926
Асоціація *Poo nemoralis-Salicetum albae*
Shevchyk et Solomakha 1996
Асоціація *Salici-Populetum* (Tx. 1931)
Meijer-Drees 1936
Асоціація *Populetum nigro-albae* Slavnić
1952

**Клас *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et. Tx.
ex Westhoff et al. 1946**

Порядок *Alnetalia glutinosae* Tx. 1937
Союз *Alnion glutinosae* Malcuit 1929
Асоціація *Ribo nigri-Alnetum* Solińska-
Górnicka (1975) 1987
Асоціація *Carici acutiformis-Alnetum*
Scamoni 1935
Асоціація *Carici elongatae-Alnetum*
Schwickerath 1933
Асоціація *Angelico sylvestri-Alnetum* Borhidi
1966
Асоціація *Urtico dioicae-Alnetum glutinosae*
(Scamoni 1935) Fukarek 1961
Асоціація *Carici elatae-Alnetum glutinosae*
Franz 1990

Клас *Salicetea purpureae* включає заплавні деревні вербові й тополеві, а також чагарникові угруповання та насадження на вологих мулуватоболотних, дернових, піщаних. Клас представлений порядком *Salicetalia purpureae* (Dubyna et al., 2019). Діагностичні та характерні види: *Amorpha fruticosa* L., *Calystegia sepium* (L.) R.Br., *Salix fragilis* L., *Salix purpurea* L., *Salix triandra* L., *Salix viminalis* L., *Symphytum officinale* L. (табл. 1).

Порядок *Salicetalia purpureae* включає угруповання вербових та вербово-тополевих лісів на піщаних алювіальних слабозадренованих ґрунтах. Порядок представлений союзом *Salicion albae* який включає угруповання заплавних прируслових і притерасних вербових і тополевих лісів і чагарників коротко-, середньо- і тривалозаливних ділянок на слабозадренованих піщано-мулистих і піщаних ґрунтах з близьким заляганням до поверхні прісних ґрунтових вод, який представлений 4 асоціаціями *Salicetum albae*, *Poo nemoralis-Salicetum albae*, *Salici-Populetum*, *Populetum nigro-albae* (Dubyna et al., 2019). Діагностичні та характерні види: *Galium aparine* L., *Humulus lupulus* L., *Ranunculus repens* L., *Rubus caesius* L., *Salix alba* L., *Solanum dulcamara*, *Urtica dioica* L. (табл. 1).

Асоціація *Salicetum albae* (табл. 1, описи 1–9). Угруповання асоціації формуються на рівнинних місцезростаннях у перехідній зоні від прируслової до центральної частини заплави, де значно послаблюються алювіально-ерозійні процеси і формуються супіщані лучні ґрунти (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 60 видів. Середня видова насиченість становить 24–30 видів. Деревостан сформований *Salix alba* L., інколи зустрічаються *Populus alba* L., *P. nigra* L., *Salix fragilis* L. але значної участі в його формуванні вони не мають. Висота деревного ярусу – 15–20 м, подекуди до 25 м, зімкненість крон – 60–70 %. Чагарниковий ярус угруповань (часто відсутній) має зімкненість на рівні 5–20 % з висотою до 5 м, який сформований такими видами: *Amorpha fruticosa* L., *Rubus caesius* L., *Salix triandra* L., *S. viminalis* L. Трав'яний ярус угруповань сформований за участі *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth, *Carex acutiformis* Ehrh., *Humulus lupulus* L., *Phalaris arundinacea* L., *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud., *Poa nemoralis* L., *Scutellaria galericulata* L., *Stachys palustris* L., *Thelypteris palustris* Schott, *Urtica dioica* L. загальним проєктивним покриттям на рівні 60–80 %. Угруповання були відмічені в заплаві р. Десна, біля с. Боромики, заплаві р. Снов, біля с. Снов'янка, селища Седнів Чернігівського р-ну.; околицях м. Сновськ, с. Старі Боровичи, Гірськ Корюківського р-ну.; у заплаві р. Ревна на околицях м. Семенівка Новгород-Сіверського р-ну. Діагностичні та характерні види: *Stachys palustris*, *Phalaris arundinacea* (табл. 1).

Асоціація *Poo nemoralis - Salicetum albae* (табл. 1, описи 10–13). Угруповання асоціації формуються на відносно багатих і добре дренованих дерново шаруватоглеюватих легкосупіщаних ґрунтах, які затоплюються під час весняних повеней і залишаються вологими влітку. Вони є заплавно-лісовими ценозами, які рідко трапляються невеликими «острівцями» у зрілій частині заплави річок на підвищеннях низького рівня (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 42 видів. Середня видова насиченість становить 15–23 видів. Деревостан сформований *Salix alba*, одинично присутня *Populus alba*. Висота деревного ярусу – 15–20 м, зімкненість крон – 60–70 %. Чагарникового ярусу майже нема, місцями в угрупованнях він сформований за участі *Rubus caesius* та має зімкненість не більше 5 %. Трав'яний ярус угруповань сформований за участі *Poa*

nemoralis, *Phragmites australis*, *Scrophularia nodosa* L., *Scutellaria galericulata*, *Urtica dioica* з загальним проєктивним покриттям на рівні 60–80 % та низки видів, які значної участі в травостої не становлять. Угрупування були відмічені в заплаві р. Снов біля с. Снов'янка, Бігач, селища Седнів Чернігівського р-ну.; біля с. Гірськ Корюківського р-ну. Діагностичні та характерні види: *Poa nemoralis*, *Scrophularia nodosa*, *Scutellaria galericulata* (табл. 1).

Асоціація *Salici-Populetum* (табл. 1, описи 14–16). Угрупування асоціації формуються ділянках з дерново-піщаними та лучно-болотними ґрунтами, які витримують тривале затоплення і розміщуються за смугою прируслових вербняків (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 35 видів. Середня видова насиченість становить 18–22 видів. Деревостан сформований за участі *Salix alba* та *Populus alba*. Фрагментарно присутня *Populus nigra*. Висота деревного ярусу – 15–22 м, зімкненість крон – 60–80 %. Чагарниковий ярус в угрупованнях відсутній, одинично присутні *Amorpha fruticosa*, *Salix fragilis* з підростом *Populus nigra*, *Salix alba*. Трав'яний ярус угруповань сформований за участі *Agrostis stolonifera* L., *Scrophularia nodosa*, *Scutellaria galericulata*, *Phragmites australis*, *Urtica dioica* з загальним проєктивним покриттям на рівні 60–70 % та низки інших видів. Угрупування були

відмічені в заплаві р. Десна біля с. Боромики, заплаві р. Снов біля с. Малий Дирчин Чернігівського р-ну.; на оклицях с. Нові Боровичи Корюківського р-ну. Діагностичні та характерні види: *Agrostis stolonifera*, *Populus nigra* (табл. 1).

Асоціація *Populetum nigro-albae* (табл. 1, описи 17–20). Угрупування асоціації формуються на підвищених ділянках з дерново-піщаними і лучно-болотними ґрунтами в умовах періодичного затоплення (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 39 видів. Середня видова насиченість становить 17–21 видів. Деревостан сформований в рівній пропорції за участі *Populus alba* та *P. nigra*. Висота деревного ярусу – 15–24 м, зімкненість крон – 60–80 %. Чагарниковий ярус угруповань розріджений та становить не більше 10 %. Сформований *Amorpha fruticosa*, *Rubus caesius*, *Salix triandra*, *Sambucus nigra*. Трав'яний ярус угруповань формується за участі *Agrostis stolonifera*, *Poa nemoralis*, *Phragmites australis*, *Urtica dioica* та іншими видами з загальним проєктивним покриттям в 50–70 %. Угрупування відмічені в заплаві р. Снов біля с. Малий Дирчин Чернігівського р-ну.; біля с. Нові Боровичи Корюківського р-ну.; заплаві р. Ревна, м. Семенівка та околиць с. Залізний Міст Новгород-Сіверського р-ну. Діагностичні та характерні види: *Populus alba*, *Phragmites australis* (табл. 1).

Таблиця 1

Фітоценотична характеристика угруповань класу *Salicetea purpureae* Moor 1958

Синтаксон, №	1									2				3			4			
Номер опису, №	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Площа опису, м ²	250	300	200	300	250	300	200	300	200	200	300	300	200	200	200	200	200	250	300	200
Зімкненість крон деревостану, %	70	60	70	70	65	75	50	60	70	60	70	70	60	70	60	80	60	70	60	60
Зімкненість чагарникового ярусу, %	15	10	-	20	5	5	-	-	5	5	-	5	-	-	-	-	10	-	5	5
Проективне покриття трав'яного ярусу, %	60	70	65	80	60	70	60	70	70	60	70	60	60	70	60	60	70	70	70	50
Проективне покриття мохового ярусу, %	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Діагностичні та характерні види асоціації <i>Salicetum albae</i> Issler 1926:																				
<i>Stachys palustris</i> L.	2	2	1	1	2	1	2	1	2	·	+	1	·	·	·	+	·	1	·	·
<i>Phalaris arundinacea</i> L.	1	2	2	3	1	3	1	2	2	·	·	1	1	·	·	1	·	·	+	1

Діагностичні та характерні види асоціації <i>Poo nemoralis-Salicetum albae</i> Shevchyk et Solomakha 1996:																				
<i>Poa nemoralis</i> L.	+	·	1	·	+	·	·	1	·	3	2	1	2	·	·	·	2	1	2	1
<i>Scrophularia nodosa</i> L.	+	·	+	·	+	·	+	·	+	2	+	2	1	1	+	1	+	·	·	·
<i>Scutellaria galericulata</i> L.	1	+	1	2	1	+	1	+	+	1	1	+	2	+	1	+	·	1	1	·
Діагностичні та характерні види асоціації <i>Salici-Populetum</i> (Tx. 1931) Meijer-Drees 1936:																				
<i>Agrostis stolonifera</i> L.	+	·	·	+	1	·	1	+	·	·	1	+	·	2	3	2	·	1	·	2
<i>Populus nigra</i> L.	+	·	·	1	·	+	·	·	+	·	·	+	·	+	1	1	4	4	4	5
Діагностичні та характерні види асоціації <i>Populetum nigro-albae</i> Slavnić 1952:																				
<i>Populus alba</i> L.	+	·	·	1	·	+	·	·	+	·	·	+	·	4	4	4	4	4	4	3
<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steud.	1	2	2	+	1	+	2	+	2	·	1	+	1	+	1	1	3	2	+	2
Діагностичні та характерні види союзу <i>Salicion albae</i> Soó 1951 та порядку <i>Salicetalia purpureae</i> Moor 1958:																				
<i>Galium aparine</i> L.	·	1	·	+	·	1	+	1	+	+	·	+	·	·	·	·	·	+	·	+
<i>Humulus lupulus</i> L.	1	+	1	+	1	·	+	1	1	1	·	·	·	+	·	+	·	·	+	·
<i>Ranunculus repens</i> L.	·	·	+	·	·	+	·	·	+	·	·	·	+	·	·	·	+	·	·	·
<i>Rubus caesius</i> L.	2	1	·	1	·	1	+	·	1	1	·	1	+	·	+	·	2	+	·	·
<i>Salix alba</i> L.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	·	+	+	·
<i>Solanum dulcamara</i> L.	·	+	·	·	+	+	·	·	·	·	+	·	·	1	+	+	·	+	·	+
<i>Urtica dioica</i> L.	2	+	+	1	2	2	+	2	+	+	5	4	·	3	2	2	1	3	2	+
Діагностичні та характерні види класу <i>Salicetalia purpureae</i> Moor 1958:																				
<i>Amorpha fruticosa</i> L.	+	+	·	+	+	1	·	+	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	1	·
<i>Calystegia sepium</i> (L.) R.Br.	·	1	·	·	+	1	+	·	1	·	·	+	·	+	·	·	·	+	+	·
<i>Salix fragilis</i> L.	·	1	·	+	1	1	·	+	+	·	·	·	·	·	1	·	·	·	·	·
<i>Salix purpurea</i> L.	+	+	·	·	·	+	+	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Salix triandra</i> L.	·	·	+	+	+	·	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	+	1
<i>Salix viminalis</i> L.	·	·	·	2	1	1	·	+	+	·	·	1	·	+	·	·	·	·	+	+
<i>Symphytum officinale</i> L.	·	+	·	·	+	·	1	·	·	1	·	+	·	·	1	·	2	·	·	·
Інші види:																				
<i>Acorus calamus</i> L.	·	+	+	·	·	·	+	+	·	·	·	·	·	+	+	·	·	·	·	·
<i>Angelica archangelica</i> L.	·	·	·	+	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·

<i>Anthriscus sylvestris</i> (L.) Hoffm.	·	+	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Beckmannia eruciformis</i> (L.) Host	+	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	+
<i>Bidens frondosa</i> L.	+	+	·	·	+	·	+	·	+	·	+	·	+	·	·	·	1	·	+
<i>Bidens tripartita</i> L.		1		1			1		1				+	1	·	1		+	
<i>Calamagrostis epigeios</i> (L.) Roth	1	+	2	1	1	+	2	1	1	+	·	·	·	·	·	·	·	+	1
<i>Caltha palustris</i> L.	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Carex acutiformis</i> Ehrh.	2	+	2	+	1	·	+	2	1	2	·	·	·	+	1	+	·	1	+
<i>Dactylis glomerata</i> L.	·	·	+	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Echinocistis lobata</i> (Mich.) Torr. et. A. Gray	·	·	·	+	·	·	·	+	·	·	·	·	·	+	+	·	·	·	·
<i>Echinocystis lobata</i> Torr. & A.Gray	+	+	·	+	·	+	·	·	1	·	·	+	+	·	·	+	·	·	·
<i>Elymus repens</i> (L.) Gould	·	+	+	1	·	·	1	+	·	·	·	·	·	·	1	·	·	+	·
<i>Equisetum hyemale</i> L.	·	+	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·
<i>Geum urbanum</i> L.	·	·	+	·	·	+	·	+	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·
<i>Glechoma hederacea</i> L.	·	·	·	1	·	·	·	1	+	1	·	·	·	1	+	·	1	1	·
<i>Glyceria maxima</i> (C. Hartm.) Holmb.	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	+	+	·	·	·	·	·	+	+
<i>Hylocomium splendens</i> (Hedw.) Schimp.	·	·	·	+	·	·	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	+	+	·
<i>Iris pseudoacorus</i> L.	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·
<i>Lycopus europaeus</i> L.	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	+	+	·	·	·	·
<i>Lysimachia nummularia</i> L.	+	·	·	·	+	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	·
<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	·	+	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Lythrum salicaria</i> L.	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	+	+	·	·	·	·	+	+
<i>Mentha aquatica</i> L.	+	·	·	·	·	·	+	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Oenanthe aquatica</i> (L.) Poir.	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·
<i>Ranunculus repens</i> L.	·	+	+	·	·	1	·	·	·	·	·	·	·	1	·	1	1	·	1
<i>Rumex hydrolapatum</i> Huds	·	·	·	·	·	+	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Sagittaria sagittifolia</i> L.	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	1	·	·	·
<i>Sambucus nigra</i> L.	·	·	·	+	+	·	+	·	·	·	·	+	+	·	·	·	·	+	·
<i>Sium latifolium</i> L.	·	+	·	·	+	+	·	·	·	·	+	+	·	·	·	·	+	+	·
<i>Symphytum officinale</i> L.	·	·	·	·	+	+	·	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·
<i>Taraxacum laceratum</i> (Brenner) Brenner	·	·	+	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	+
<i>Thelypteris palustris</i> Schott	+	2	1	2	+	2	2	·	1	+	·	+	2	·	1	·	1	2	·
<i>Typha latifolia</i> L.	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·
<i>Valeriana officinalis</i> L.	·	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	+	+	·	·	·	·	·	+

Синтаксони: 1 – *Salicetum albae*, 2 – *Poo nemoralis-Salicetum albae*, 3 – *Salici-Populetum*, 4 – *Populetum nigro-albae*.

Місця та дати описів угруповань:

1. Заплава р. Десна, біля с. Боромики, Чернігівський р-н. 15.09.2023 р.;
2. Заплава р. Снов, околиці с. Снов'янка, Чернігівський р-н. 07.07.2023 р.;
3. Заплава р. Снов, неподалік с. Седнів, Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;

4. Заплава р. Снов, біля с. Нові Млини, Корюківський р-н. 20.06.2020 р.;
5. Заплава р. Снов, околиці м. Сновськ, Корюківський р-н. 08.07.2021 р.;
6. Заплава р. Снов, біля с. Старі Боровичи, Корюківський р-н. 25.06.2019 р.;
7. Заплава р. Снов, біля с. Загребельна Слобода, Корюківський р-н. 09.08.2021 р.;
8. Заплава р. Снов, біля с. Гірськ, Корюківський р-н. 07.08.2021 р.;
9. Заплава р. Ревна, околиці м. Семенівка, Новгород-Сіверський р-н. 26.09.2021 р.;
10. Заплава р. Снов, біля с. Снов'янка, Чернігівський р-н. 07.07.2023 р.;
11. Заплава р. Снов, за с. Бігач, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
12. Заплава р. Снов, с. Седнів, Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
13. Заплава р. Снов, біля с. Гірськ, Корюківський р-н. 07.08.2021 р.;
14. Заплава р. Десна, біля с. Боромики, 15.09.2023 р.;
15. Заплава р. Снов, біля с. Малий Дирчин, Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
16. Заплава р. Снов, неподалік с. Нові Боровичи, Корюківський р-н. 20.06.2020 р.;
17. Заплава р. Снов, біля с. Малий Дирчин, Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
18. Заплава р. Снов, біля с. Нові Боровичи, Корюківський р-н. 05.08.2020 р.;
19. Заплава р. Ревна, околиці с. Залізний Міст, Новгород-Сіверський р-н. 28.09.2021 р.;
20. Заплава р. Ревна, м. Семенівка, Новгород-Сіверський р-н. 26.09.2021 р.

Автори описів: Асмаковський Є. В., Карпенко Ю. О.

Клас *Alnetea glutinosae* включає низинні евтрофні й мезоевтрофні заболочені або обводнені вільшняки на торф'янистих ґрунтах. Клас представлений порядком *Alnetalia glutinosae* (Dubyna et al., 2019). Діагностичні та характерні види: *Dryopteris carthusiana* (Vill.) H.P.Fuchs, *Dryopteris cristata* (L.) A.Gray, *Frangula alnus* Mill., *Galium elongatum* C.Presl, *Salix pentandra* L. (табл. 2).

Порядок *Alnetalia glutinosae* включає угруповання евтрофних і мезоевтрофних чорновільхових лісових боліт. Порядок представлений союзом *Alnion glutinosae* який включає угруповання чорновільхових лісових боліт притерасної частини заплавлів річок з мулистоторф'янистими ґрунтами з недостатньою аерацією, який представлений 6 асоціаціями *Ribo nigri-Alnetum*, *Carici acutiformis-Alnetum*, *Carici elongatae-Alnetum*, *Angelico sylvestri-Alnetum*, *Urtica dioicae-Alnetum glutinosae*, *Carici elatae-Alnetum glutinosae* (Dubyna et al., 2019). Діагностичні та характерні види: *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn., *Athyrium filix-femina* (L.) Roth, *Archangelica officinalis* Hoffm., *Filipendula denudata* (J.Presl & C.Presl) Fritsch, *Geum rivale* Bigelow, *Hypnum cupressiforme* Hedw., *Myosoton aquaticum* Moench, *Solanum dulcamara* L. (табл. 2).

Асоціація *Ribo nigri-Alnetum* (табл. 2, описи 1–5). Угруповання асоціації формуються на знижених ділянках притерасної частини заплавлів річок на торф'янистих ґрунтах (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 58 видів. Середня видова насиченість становить 25–29 видів. Деревостан сформований за участі *Alnus glutinosa*. Висота деревного ярусу – 17–20 м, зімкненість крон –

60–80 %. Чагарниковий ярус угруповань сформований *Frangula alnus*, *Ribes nigrum* L., *Rubus caesius* *Salix cinerea* Willd., *Sambucus nigra* зі зімкненістю на рівні 20–30 %. Трав'яний ярус угруповань формується такими видами: *Caltha palustris* L., *Humulus lupulus*, *Padus avium* Mill., *Urtica dioica*, *Naumburgia thyrsiflora* (L.) Rchb. та іншими видами з загальним проєктивним покриттям в 60–80 %. Моховий ярус відсутній, спорадично присутній *Hypnum cupressiforme* (до 5 %). У деяких ценозах було виявлено регіонально-рідкісний вид *Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn. Угруповання були відмічені в заплаві р. Десна біля заповідного урочища «Луцків гай», заплаві р. Снов біля с. Бігач, с. Гориця та Боромики та у кв. 30 Березнянського лісництва філії «Чернігівське лісове господарство» ДП «Ліси України» Чернігівського р-ну. Діагностичні та характерні види: *Caltha palustris*, *Humulus lupulus*, *Padus avium*, *Ribes nigrum* *Salix cinerea* (табл. 2).

Асоціація *Carici acutiformis-Alnetum* (табл. 2, описи 6–10). Угруповання асоціації формуються на притерасних зниженнях заплавлів річок на вологих мулистоторф'янистих і болотних ґрунтах з ґрунтовим підтопленням (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 38 видів. Середня видова насиченість становить 10–22 види. Деревостан сформований за участі *Alnus glutinosa*. Висота деревного ярусу – 17–22 м, зімкненість крон – 60–80 %. Чагарниковий ярус угруповань сформований *Frangula alnus* та *Salix pentandra* зі зімкненістю на рівні 10–20 %. Трав'яний ярус угруповань сформований угруповань за участі *Aegopodium*

podagraria, *Carex acutiformis*, *Galium aparine*, *Naumburgia thyrsiflora*, *Urtica dioica* та інших видів з загальним проєктивним покриттям в 60–80 %. У деяких ценозах було відмічено наявність регіонально-рідкісного *Hottonia palustris* L. Угрупування були відмічені в заплаві р. Десна біля с. Боромики, р. Снов біля с. Бігач та ботанічного заказника «Малієво» Чернігівського р-ну; на околиці с. Лосева Слобода та у кв. 38 Щорського лісництва філії «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України» Корюківського р-ну. Діагностичні та характерні види: *Carex acutiformis*, *Naumburgia thyrsiflora* (табл. 2).

Асоціація *Carici elongatae-Alnetum* (табл. 2, описи 11–13). Угрупування асоціації формуються на евтрофних мокрих й сірих екотопеях з мулистого-торф'янистими ґрунтами незначної потужності, вираженим мікрорельєфом за рахунок утворення едифікатором трав'янистого ярусу невеликих купин. У міжкупинних зниженнях у першій половині вегетаційного періоду застоюється вода (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 24 видів. Середня видова насиченість становить 10–12 видів. Деревостан сформований за участі *Alnus glutinosa*. Висота деревного ярусу – 17–20 м, зімкненість крон – 60–80 %. Чагарниковий ярус угруповань сформований *Frangula alnus* зі зімкненістю на рівні 10–20 %. Трав'яний ярус угруповань сформований за участі діагностичних та характерних видів, таких як *Carex elongata* L., *Cardamine dentata* Schult., *Geranium palustre* L. та низки інших видів з загальним проєктивним покриттям в 60–80 %. Угрупування були відмічені в заплаві р. Снов, біля Седнівської ГЕС (Чернігівський р-н); неподалік м. Сновськ та с. Хотуничі Корюківського р-ну (табл. 2).

Асоціація *Angelico sylvestris-Alnetum* (табл. 2, описи 14–17). Угрупування асоціації формуються на ділянках притерасної частини заплав річок з помірним або незначним підтопленням і торф'янистими ґрунтами (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 37 видів. Середня видова насиченість становить 15–17 видів. Деревостан сформований за участі *Alnus glutinosa*. Висота деревного ярусу – 15–20 м, зімкненість крон – 55–80 %. Чагарниковий ярус угруповань сформований *Frangula alnus* та *Rubus caesius* зі зімкненістю на рівні 10–20 %. Трав'яний ярус угруповань сформований за участі діагностичних та характерних – *Angelica sylvestris* L., *Galeopsis speciosa* Mill., *Glechoma hirsuta*, а також *Urtica dioica* і

Thelypteris palustris та інших з загальним проєктивним покриттям в 55–70 %. Угрупування були відмічені в заплаві р. Снов за с. Бігач, біля с. Гориця, Тупичів Чернігівського р-ну; біля ботанічного заказника загальнодержавного значення «Брецький» Корюківського р-ну (табл. 2).

Асоціація *Urtico dioicae-Alnetum glutinosae* (табл. 2, описи 18–30). Угрупування асоціації формуються на нітрифікованих порушених, періодично заливних заболочених ділянках заплав річок з болотними ґрунтами (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 66 видів. Середня видова насиченість становить 14–31 видів. Деревостан сформований за участі *Alnus glutinosa*. Висота деревного ярусу – 17–20 м, зімкненість крон – 60–80 %. Чагарниковий ярус угруповань сформований *Frangula alnus* та *Sambucus nigra* зі зімкненістю на рівні 10–20 %. Трав'яний ярус угруповань сформований за участі *Aegopodium podagraria*, *Galium aparine*, *Glechoma hederacea* L., *Glechoma hirsuta*, *Poa palustris* Hegetschw., *Urtica dioica*. та низки інших видів з загальним проєктивним покриттям в 60–80 %. Моховий ярус майже відсутній, присутність *Hypnum cupressiforme* не більше 5 %. У деяких ценозах було відмічено присутність регіонально-рідкісного виду *Equisetum hyemale* L. Угрупування були відмічені в заплаві р. Снов за с. Снов'янка, с. Седнів, с. Малий Дирчин та біля с. Моргуличі, Тупичів Чернігівського р-ну.; кв. 38 Щорського лісництва філії «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України» та біля с. Лосева Слобода, Гірськ Корюківського р-ну; заплаві р. Ревна, с. Залізний Міст Новгород-Сіверського р-ну. Діагностичні та характерні види: *Aegopodium podagraria*, *Galium aparine*, *Glechoma hederacea*, *Poa palustris*, *Urtica dioica* (табл. 2).

Асоціація *Carici elata-Alnetum glutinosae* (табл. 2, описи 31–41). Угрупування асоціації формуються на знижених заболочених ділянках заплавних островів, берегів лиманів і водотоків з лучно-болотними та болотними ґрунтами (Dubyna et al., 2019). Всього асоціація налічує до 60 видів. Середня видова насиченість становить 17–25 видів. Деревостан сформований за участі *Alnus glutinosa*. Висота деревного ярусу – 15–20 м, зімкненість крон – 50–70 %. Чагарниковий ярус угруповань сформований *Frangula alnus* та *Rubus caesius* зі зімкненістю на рівні 10–30 %. Трав'яний ярус угруповань сформований за участі діагностичних та характер-

них видів – *Carex elata*, *Lycopus europaeus* L., *Aegoropodium podagraria*, *Urtica dioica* та інших з загальним проєктивним покриттям в 60–80 %. Моховий ярус відсутній, спорадично присутній *Hypnum cupressiforme* (до 5 %) (табл. 2). Угруповання були відмічені в заплаві р. Снов біля с. Бігач та с. Моргуличі, ботанічного заказника «Малієво», с. Седнів та Тупичів Чернігівського р-ну.; кв. 80 Староруднянського лісництва філії «Городнянське лісове господарство» ДП «Ліси України», кв. 60, 75, 108 Новоборовицького лісництва філії «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України» та на околицях с. Бреч Корюківського р-ну (табл. 2).

Згідно «Національного каталогу біотопів України» (Kuzemko et al., 2018) досліджувана заплавна лісова рослинність відноситься до лісових біотопів Д1.6 (евтрофні заплавні, сирі й вологі позазаплавні широколистяні ліси).

Вербово-тополеві угруповання басейну річки Снов відносяться до екотопу Д1.6.1 (заплавні вербові і тополеві ліси); G1.11 (Прирічкові вербові ліси) згідно Оселищної Резолюції 4 Бернської конвенції; №91Е0 (заплавні ліси – *Salicion albae*) відповідно до Додатку I Оселищної Директиви. За шкалою репрезентативності та збереженості мають ступінь «А» та «В» відповідно. Синсо-

зологічний статус мають асоціації *Salicetum albae*, *Salici-Populetum*, *Populetum nigro-albae* та охороняються за Директивою Ради Європи 92/43/ЄЕС (№ 91Е0, № 92А0) (Kuzemko et al., 2018; Dubyna et al., 2019).

Угруповання вільхових лісів території досліджень відносяться до екотопу Д1.6.4 (рівнинні незаболочені ліси з *Alnus glutinosa*); G1.21 (заплавні періодично мокрі ліси з домінуванням *Alnus glutinosa*) згідно Оселищної Резолюції 4 Бернської конвенції; №91Е0 (заплавні ліси з *Alnus glutinosa*) відповідно до Додатку I Оселищної Директиви. За шкалою репрезентативності та збереженості мають ступінь «А» та «А» відповідно. Синсозологічного статусу досліджувані угруповання не мають, проте угруповання асоціації *Carici elongatae-Alnetum* потребують охорони, оскільки збереглися лише фрагментарно, мають багатий флористичний склад та які заборонені для осушення (Kuzemko et al., 2018; Dubyna et al., 2019).

Під час дослідження заплавної лісової рослинності нами були відмічені у її складі три созологічно-цінних види флори, серед них *Pteridium aquilinum* (рис. 2), *Hottonia palustris* (рис. 3), *Equisetum hyemale* (рис. 4), які мають регіонально рідкісний статус охорони у Чернігівській області (Karpenko & Asmakovskyi, 2024).

Рис. 2. *Pteridium aquilinum* на узлісній частині асоціації *Ribo nigri-Alnetum* (табл. 2., опис 3)

Рис. 3. *Hottonia palustris* у складі асоціації *Carici acutiformis-Alnetum* (табл. 2., опис 7)

Таблиця 2

**Фітоценотична характеристика угруповань
класу *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et. Tx. ex Westhoff et al. 1946**

Синтаксон, №	1					2					3			4			5										6															
Номер опису, №	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	
Площа опису, м²	200	200	300	250	200	200	300	200	200	200	200	200	200	300	250	200	200	200	250	300	250	300	200	300	300	200	200	250	200	200	200	250	250	200	250	200	300	200	250	200	250	250
Зімкненість крон деревостану, %	60	70	70	80	70	70	70	70	60	70	70	60	65	70	70	60	70	60	80	70	70	50	70	70	50	60	70	65	60	65	70	70	70	50	70	50	50	60	60	65	65	
Зімкненість чагарникового ярусу, %	20	20	25	30	20	10	10	20	20	20	10	20	10	10	10	20	10	20	10	-	10	-	10	20	-	20	-	15	10	10	5	10	10	10	20	20	-	20	-	30	10	
Проективне покриття трав'яного ярусу, %	70	80	70	65	60	80	70	60	70	60	70	80	60	70	55	60	60	70	80	70	65	60	80	70	60	70	60	70	80	60	70	65	60	80	70	60	60	80	60	60	60	
Проективне покриття мохового ярусу, %	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5	-	5	5	-	5	5	-	5	-	5	5	-	5	5	5	-	5	-	-	5		
Діагностичні та характерні види асоціації <i>Ribo nigri-Alnetum Solińska-Górnicka</i> (1975) 1987:																																										
<i>Caltha palustris</i> L.	2	3	2	3	1	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	
<i>Humulus lupulus</i> L.	3	3	2	2	3	·	·	1	·	1	·	·	·	+	·	·	·	·	·	+	·	·	+	·	·	·	·	·	1	1	·	+	1	·	·	·	+	1	·	+	·	·
<i>Padus avium</i> Mill.	1	1	1	·	+	·	·	·	·	·	·	·	·	·	1	·	·	+	1	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·	+	·	·	·	·
<i>Ribes nigrum</i> L.	1	1	2	2	1	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·	1	·	·	·	·	1	·	·	·	1	+	·	·	·	·	·	·	·	1	+	·
<i>Salix cinerea</i> Willd.	1	2	1	+	1	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·	·	·	1	·	·	·	·	·	·	·	+	·	·	·
Діагностичні та характерні види асоціації <i>Carici acutiformis-Alnetum Scamoni</i> 1935:																																										
<i>Carex acutiformis</i> Brot.	·	·	+	1	·	4	5	4	5	5	·	·	·	1	·	·	·	1	·	·	·	·	+	2	·	·	·	1	·	·	+	2	·	·	·	+	·	·	+	·	·	
<i>Naumburgia thyrsiflora</i> (L.) Rchb.	·	1	1	+	+	2	1	2	+	2	·	·	·	·	·	·	·	·	+	1	·	·	·	·	1	1	+	·	·	·	+	+	·	·	+	·	·	+	·	·	·	

21

<i>Archangelica officinalis</i> Hoffm.	· · · · 1 · · · + · · · · · + · 1 · · + · · + · · · · · + · · · + · · · · + · · ·
<i>Filipendula denudata</i> (J.Presl & C.Presl) Fritsch	+ · + · · · · + 1 + · + + + + · + + · · · · 1 · · · · + 1 · + + + 1 · + + +
<i>Geum rivale</i> Bigelow	+ · 1 + · · + + · · · · · 1 · · · · · + + · + · · · · + + + + · · · + + + · ·
<i>Hypnum cupressiforme</i> Hedw.	1 · 1 · · · · · · · · · · · · 1 · 1 · 1 1 · 1 1 · 1 · 1 1 · 1 · 1 · 1 1 + · 1
<i>Myosoton aquaticum</i> Moench	+ + · · · · · · · · + · · 1 · · · · + · · · · · · · + · · · + · · · + · · + ·
<i>Solanum dulcamara</i> L.	· 1 + · + · · · + · · + 1 + · · · · + + + · · · + + · · · 1 + · · + 1 · · · +
Діагностичні та характерні види класу <i>Alnetea glutinosae</i> Br.-Bl. et. Tx. ex Westhoff et al. 1946:	
<i>Dryopteris carthusiana</i> (Vill.) H.P.Fuchs	+ · · · · · · · + ·
<i>Dryopteris cristata</i> (L.) A.Gray	· · · · 1 · · + + · · · · · · 2 · · + · · + · · · · · · + · · + · · + · · + · ·
<i>Frangula alnus</i> Mill.	2 1 1 2 1 2 1 2 2 1 1 1 1 2 2 3 2 2 2 · 1 · 1 2 2 · 2 · 2 + · 1 · 1 1 2 · 2 · 2 1
<i>Galium elongatum</i> C.Presl	· + · · · · · + + · · · · · + · · · · ·
<i>Salix pentandra</i> L.	· + · · · · 1 1 1 2 · + · · · · + · + · · · · · · · · · · + · · · · · · · · +
Інші види:	
<i>Achillea millefolium</i> L.	· · · · · + · · · · · · · · · · · + · · · · · · · · · + · · + · · · · · · · · · ·
<i>Bidens tripartite</i> L.	· · · 1 + · + · · · · · · · · + + · · · · · · · · + · · · · · · · + · · · · ·
<i>Calamagrostis canescens</i> (Weber) Roth	· 1 + · · · · · · · · 1 · · · · · · · + · · · · · + + · · · · · + · · · · ·
<i>Calystegia sepium</i> (L.) R.Br.	· · + + · · · · · · · · · · 1 · · · · · · + · · · · · · + · · · · + · · · · + +
<i>Carex hirta</i> L.	· · · · · 1 · · · · · · · · 1 · · · · + ·
<i>Cucubalus baccifer</i> L.	· · + · · · · · + · · · · · · · · · · · · · · · + · · · · · · + · · · · · + · · ·
<i>Deschampsia caespitosa</i> P.Beauv.	· 1 · · + · · + · · · · · · · · + + · · · · · · · · + + · · · + + · · · · ·
<i>Echinocystis lobata</i> (Michx.) Torr. & A.Gray	· · · + · · · + + · · 1 · · · + · · · · + + · · · + + + · · · · · · · + · · + + ·
<i>Equisetum fluviatile</i> L.	· + + + · · · + · · · + · · + · · · · · · + + · · · · + · · · · · · + · · · ·
<i>Equisetum hyemale</i> L.	· + · · · · · · · · · · · · · · · 2 2 · · · · · · · · · · + + + · · · · ·
<i>Eupatorium cannabinum</i> L.	· · + · · · · · · · · · · · · + + · · · + · · · + 1 + · · · · · · · · ·
<i>Geum urbanum</i> A.Gray	+ · · + · · · · · · · · · · · + · · · · · · · · · + · · + · · · · + · · · ·
<i>Heracleum sibiricum</i> L.	· + · · + · · · · · · · · · · · + · · · · · · + · · · · · · · · · · · · ·
<i>Hottonia palustris</i> L.	· · · · · 1 ·
<i>Impatiens glandulifera</i> Royle	· · 1 · · · · · · · · · · · · · · + · · · · · + · · + · · · · · · · + · · · ·

[illegible]

Синтаксони: 1 – *Ribo nigri-Alnetum*, 2 – *Carici acutiformis-Alnetum*, 3 – *Carici elongatae-Alnetum*,
4 – *Angelico sylvestri-Alnetum*, 5 – *Urtico dioicae-Alnetum glutinosae*, 6 – *Carici elatae-Alnetum glutinosae*.

Місця та дати описів угруповань:

1. Заплава р. Десна, неподалік заповідного урочища «Луциків гай», Чернігівський р-н. Дата: 15.09.2023 р.;
2. Заплава р. Снов, біля с. Бігач, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
3. Вільховий ліс в яру біля ЛЕП, Чернігівський р-н. 15.09.2023 р.;
4. кв. 30 Березнянського лісництва філії «Чернігівське лісове господарство» ДП «Ліси України»; околиці с. Моргуличі, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
5. Заплава р. Снов, біля с. Бігач, Чернігівський р-н. 06.10.2023 р.;
6. Вільховий ліс, околиці с. Лосева Слобода, Корюківський р-н. 04.08.2019 р.;

7. Вільховий ліс на околицях с. Моргуличі обабіч ґрунтової дороги, біля переправи через природний струмок. Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
8. Заплава р. Снов, біля с. Бігач, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
9. Заболочена частина гідрологічного об'єкта біля ботанічного заказника «Малієво», Чернігівський р-н. 06.10.2023 р.;
10. кв. 38 Щорського лісництва філії «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України»; біля с. Нові Млини, Корюківський р-н. 20.06.2020 р.;
11. Заплава р. Снов, біля с. Великий Дирчин, Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
12. Заплава р. Снов, біля Седнівської ГЕС, Чернігівський р-н. 15.05.2019 р.;
13. Вільховий ліс, біля автомобільної дороги, неподалік с. Хотуничі, Корюківський р-н. 18.10.2024 р.;
14. Вільховий ліс на околицях міста Сновськ, Корюківський р-н. 18.10.2024 р.;
15. Вільховий ліс на околицях с. Гориця, Чернігівський р-н. 15.09.2023 р.;
16. Заплава р. Снов за с. Бігач, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
17. Вільховий ліс біля с. Тупичів, Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
18. Вільховий ліс біля ботанічного заказника загальнодержавного значення «Брецький», Корюківський р-н. 18.10.2024р.;
19. Заплава р. Снов за с. Снов'янка, Чернігівський р-н. 07.07.2023р.;
20. Заплава р. Снов за с. Снов'янка, Чернігівський р-н. 07.07.2023р.;
21. Вільховий ліс в штучному яру біля с. Моргуличі, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
22. Вільховий ліс на околицях с. Моргуличі біля ґрунтової дороги, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
23. Вільховий ліс на околицях с. Моргуличі. Чернігівський р-н. 06.10.2023 р.;
24. Заплава р. Снов м. Седнів, Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
25. Вільховий ліс біля с. Тупичів. Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
26. Вільховий ліс біля с. Лосева Слобода, Корюківський р-н. 04.08.2019 р.;
27. кв. 38 Щорського лісництва філії «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України»; біля с. Нові Млини, Корюківський р-н. 20.06.2020 р.;
28. Заплава р. Снов біля с. Малий Дирчин, Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
29. Заплава р. Снов біля с. Гірськ, Корюківський р-н. 07.08.2021 р.;
30. Заплава р. Ревна, околиці с. залізний Міст, Новгород-Сіверський р-н. 28.09.2021 р.;
31. Вільховий ліс на околицях с. Моргуличі біля ґрунтової дороги, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
32. Заплава р. Снов біля с. Бігач в напрямку р. Снов, Чернігівський р-н. 23.09.2023 р.;
33. Вільховий ліс на околицях с. Моргуличі. Чернігівський р-н. 06.10.2023 р.;
34. Вільховий ліс біля ботанічного заказника «Малієво». Чернігівський р-н. 06.10.2023 р.;
35. Вільховий ліс с. Седнів. Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
36. Вільховий ліс біля с. Тупичів. Чернігівський р-н. 09.09.2024 р.;
37. кв. 80 Староруднянського лісництва філії «Городнянське лісове господарство» ДП «Ліси України»; біля с. Смяч, Корюківський р-н. 09.08.2021 р.;
38. Вільховий ліс біля водойми, околиці с. Бреч, Корюківський р-н. 18.10.2024 р.;
39. кв. 60 Новоборовицького лісництва філії «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України, Корюківський р-н. 09.08.2021 р.;
40. кв. 75 Новоборовицького лісництва філії «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України, Корюківський р-н. 09.08.2021 р.;
41. кв. 108 Новоборовицького лісництва філії «Корюківське лісове господарство» ДП «Ліси України; біля с. Нові Боровичи, Корюківський р-н. 05.08.2020 р.

Автори описів: Асмаковський Є. В., Карпенко Ю. О.

Рис. 4. *Equisetum hyemale* у складі асоціації *Urtico dioicae-Alnetum glutinosae* (табл. 2., опис 20, 21)

Висновки

Заплавні лісові екосистеми басейну річки Снов визначається переважно едафічними та гідрологічними чинниками, які обумовлюють формування угруповань вільхових та вербово-тополевих лісів, що належать до двох класів лісової рослинності: клас *Salicetea Purpureae* (порядок *Salicetalia purpureae*, союз *Salicion albae*, що представлений чотирма асоціаціями *Salicetum albae*, *Poo nemoralis-Salicetum albae*, *Salici-Populetum*, *Populetum nigro-albae* та класу *Alnetea Glutinosae* (порядок *Alnetalia glutinosae*, союз *Alnion glutinosae*, що представлений шістьма асоціаціями *Ribo nigri-Alnetum*, *Carici acutiformis-Alnetum*, *Carici elongatae-Alnetum*, *Angelico sylvestri-*

Alnetum, *Urtico dioicae-Alnetum glutinosae*, *Carici elatae-Alnetum glutinosae*. Досліджувана заплавна лісова рослинність відноситься до лісових біотопів Д1.6. Синзологічний статус мають асоціації *Salicetum albae*, *Salici-Populetum*, *Populetum nigro-albae* класу *Salicetea purpureae* та охороняються за Директивою Ради Європи 92/43/ЄЕС. Угруповання з класу *Alnetea glutinosae* охоронного статусу не мають, проте асоціації *Carici elongatae-Alnetum* потребують охорони. Раритетна компонента флористичного ядра асоціацій представлена трьома видами, серед них *Equisetum hyemale*, *Pteridium aquilinum*, *Hottonia palustris*, які мають регіональний статус охорони у Чернігівській області.

Фінансування / Funding

Це дослідження не отримало зовнішнього фінансування / This research received no external funding.

Заява про доступність даних / Data Availability Statement

Набір даних доступний за запитом до автора / Dataset available on request from the author.

Заява інституційної ревізійної ради / Institutional Review Board Statement

Не застосовується / Not applicable.

Заява про інформовану згоду / Informed Consent Statement

Не застосовується / Not applicable.

Конфлікт інтересів / Conflict of interest

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів / The author declares no conflict of interest.

References

Andrienko, T. L. (Ed.). (2006). *Phytodiversity of the Ukrainian Polissia and its protection*. Phytosociocenter. (in Ukrainian)

Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона. / за заг. ред. Т. Л. Андрієнко. Київ: Фітосоціоцентр, 2006. 316 с.

Dubyna, D. V., Dziuba, T. P., Yemelianova, S. M., Bahrikova, N. O., Borysova, O. V., Borsukevych, L. M., Vynokurov, D. S., Hapon, S. V., Hapon, Yu. V., Davydov, D. A., Dvoretzkyi, T. V., Didukh, Ya. P., Zhmud, O. I., Kozyr, M. S., Konishchuk, V. V., Kuzemko, A. A., Pashkevych, N. A., Ryff, L. E., Solomakha, V. A., Felbaba-Klushyna, L. M., Fitsailo, T. V., Chorna, H. A., Chornei, I. I., Sheliakh-Sosonko, Yu. R., & Yakushenko, D. M. (2019). *Prodrome of the vegetation of Ukraine*. Naukova dumka. (in Ukrainian)

Дубина, Д. В., Дзюба, Т. П., Ємельянова, С. М., Багрикова та інші. Продромус рослинності України. Київ: Наукова думка, 2019. 782 с.

Lukash, O. V., Sapiehin, L. M., Kyriienko, S. V., Daineko, M. M., Lukash, I. M., & Tymofieiev, S. F. (2012). *Bulletin of the Dnipropetrovsk State Agrarian University*, (1), 121–126. (in Ukrainian)

Лукаш О. В., Сапегін Л. М., Кирієнко С. В., Дайнеко М. М. та інші. Стан прибережно-водних екосистем на рекультивованих примостових ділянках Чернігівської і Гомельської областей у прикордонній смузі з Брянською областю. *Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету*. 2012. № 1. С. 121–126.

Lukash, O. V. (2008). *The flora of the Eastern Polesie vascular plants: the history of the study, conspectus*. Phytosociocenter. (in Ukrainian)

Лукаш О. В. Флора судинних рослин Східного Полісся: історія дослідження, конспект. Київ: Фітосоціоцентр, 2008. 436 с.

Karpenko, Yu. O. (2010). Ecological, floristic, and coenotic features of floodplain alder forests of the East Polissia District. *The scientific journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, (9), 28–31. (in Ukrainian)

Карпенко Ю. О. Екологічні, флористичні та ценотичні особливості заплавної чорновільшняків Східнополіського округу. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2010. №9. С. 28 – 31.

Karpenko, Yu. O., & Bilous, O. M. (2012). The network of forest nature reserve territories of the Snov river basin, role in conservation of phytodiversity of Chernihiv Polissia and approaches to optimization. *The nature of Western Polissia and adjacent territories*, (9), 146–151. (in Ukrainian)

Карпенко Ю. О., Білоус О. М. Мережа лісових природно – заповідних територій басейну річки Снов, її роль у збереженні фіторізноманіття Чернігівського Полісся та підходи до оптимізації. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*. 2012. №9. С. 146 – 151.

Karpenko, Yu. O., & Asmakovskyi, Y. V. (2024). The floristic characteristics, cenotic structure and ecological value alder forests of the lower part Snov river basin. *State and biodiversity of the ecosystems of the Shatsk National Nature Park and other protected areas: materials of the XX All-Ukrainian Scientific Conference (Lviv - Shatsk - Vorokhta, September 5–8, 2024)*, pp. 69–71. (in Ukrainian)

Карпенко Ю., Асмаковський Є. Флористичні особливості, ценотична структура й екологічна цінність чорновільшняків пониззя басейну річки Снов. *Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку та інших природоохоронних територій: матеріали XX Всеукраїнської наукової конференції (м. Львів – смт Шацьк – смт Ворохта, 5–8 вересня 2024 р.)*. Львів: СПОЛОМ, 2024. С. 69–71.

Kuzemko, A. A., Didukh, Y. P., Onyshchenko, V. A., & Sheffer, Y. (Eds.). (2018). *National catalog of biotops of Ukraine*. FOP Klymenko Yu. Ya. (In Ukrainian)
Національний каталог біотопів України / за ред. А.А. Куземко, Я.П. Дідуха, В.А. Онищенко, Я. Шеффера. Київ: ФОП Клименко Ю.Я., 2018. 442 с.

QGIS (n.d.). Spatial visualization and decision-making tools for everyone. Retrieved February 07, 2025, from <https://qgis.org/>

Rudenko, L. H. (Ed.). (2007). *National atlas of Ukraine*. DNVP «Kartohrafiia». (in Ukrainian)
Національний атлас України. / ред. Л. Г. Руденко. Київ: ДНВП «Картографія», 2007. 435 с.

Yakovenko, O. I. (2023). Geoinformational analysis of the Chernihiv Polesie loess «islands» forest vegetation changes. *Biota. Human. Technology*, (2), 31–40. <https://doi.org/10.58407/bht.2.23.3> (In Ukrainian)
Яковенко О. І. Геоінформаційний аналіз змін лісової рослинності лесових «островів» Чернігівського Полісся. *Biota. Human. Technology*. Чернігів: НУЧК ім. Т.Г.Шевченка, 2023. №2, С. 31–40. <https://doi.org/10.58407/bht.2.23.3>

Yakovenko, O. I. (2024). The forest vegetation of the Chernihiv Polesie loess «islands». *Biota. Human. Technology*, (3), 34–59. <https://doi.org/10.58407/bht.3.23.3> (In Ukrainian)
Яковенко О. І. Лісова рослинність лесових «островів» Чернігівського Полісся. *Biota. Human. Technology*. 2024. №3. С. 34–59. <https://doi.org/10.58407/bht.3.23.3>

Yakubenko, B. E., Popovych, S., Yu., Ustymenko, P. M., Dubyna, D. V., Churilov, A. M. (2018). *Geobotany: methodological aspects of research: textbook*. Lira K. (in Ukrainian)
Якубенко Б. Є., Попович С. Ю., Устименко П. М., Дубина Д. В., Чурілов А. М. Геоботаніка: методичні аспекти досліджень. навчальний посібник. Київ: Ліра К, 2018. 316 с.

WFO (2025). Plant List. In *World Flora Online. Version 2025.01*. Retrieved January 28, 2025, from <https://wfoplantlist.org/plant-list>

WWF Ukraine (2025). Conservation and management of floodplain forests. In *Nature-based solutions / NBS*. Retrieved January 23, 2025, from <https://nbs.wwf.ua/methodology/zberezhennia-ta-menedzhment-zaplavnykh-lisiv/> (in Ukrainian)
Збереження та менеджмент заплавних лісів. WWF Ukraine. Природоорієнтовані рішення (Nature-based solutions / NBS). URL: <https://nbs.wwf.ua/methodology/zberezhennia-ta-menedzhment-zaplavnykh-lisiv/> (дата звернення: 23.01.2025).

Received: 25.02.2025. **Accepted:** 10.03.2025. **Published:** 03.04.2025.

Ви можете цитувати цю статтю так:

Асмаковський Є. Синтаксономія заплавних лісів басейну річки Снов. *Biota. Human. Technology*. 2025. №1. С. 10-27.

Cite this article in APA style as:

Asmakovskyi, Ye. (2025). The syntaxonomy of floodplain forests of the Snov river basin. *Biota. Human. Technology*, 1, P. 10-27. (in Ukrainian)

Information about the author:

Asmakovskyi Ye. [in Ukrainian: **Асмаковський Є.**], Postgraduate student, E-mail: zhekasmakovsk1y@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7134-0545

Department of Ecology, Geography and Nature Management, T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"
53 Hetmana Polubotka Street, Chernihiv, 14013, Ukraine